

Infoblad

Koorkapschild met annunciatie*

<http://adlib.catharijneconvent.nl/ais54/Details/collect/8984>

Zuid-Nederland, 1470-1480

Museum Catharijneconvent, Utrecht, ABM t2128

Kunstenaar

onbekend, gemaakt in Zuid-Nederland

Datering

1470 - 1479

Materiaal

Borduursel van linnen, floszijde en gouddraad

Afmetingen

hoogte: 37.5 cm

breedte: 39.0 cm

Wat is het?

Het is een borduursel, en heel kostbaar stukje borduursel met echt gouddraad. Het borduursel is een koorkapschild, dat is een versierd voorop een koorkap. Een koorkap is een mantel die gedragen wordt bij kerkelijke plechtigheden buiten de mis. Bijvoorbeeld bij een begrafenis. Dit schild zat op de capuchon van zo'n mantel. Het is een beroemd voorbeeld van deze rijk geborduurde en versierde koorkappen. Op dit filmpje kun je zien hoe een koorkap gedragen wordt.

<https://www.dropbox.com/s/ccf0daev037fvm/BISSCHOP-DRAAI-1920%20X%201080%20MPEG-4%20mp4?dl=0>

Wat is erop te zien?

Links zie je Maria. Rechts de engel Gabriel. De engel herken je snel aan zijn vleugels. Maria kun je altijd herkennen aan haar blauwe kleding. In de westerse kunst draagt Maria meestal een blauwe

* Annunciatie is de aankondiging van de geboorte van Jezus. Volgens de christelijke bijbel was Maria, de moeder van Jezus, verloofd met Jozef. Op een dag zag zij een engel, Gabriël, die haar vertelde dat zij zwanger zou worden. Maria vroeg hoe dit zou kunnen, want ze had nog geen geslachts-gemeenschap gehad. Gabriël zei: "De Heilige Geest zal over je komen en de kracht van de Allerhoogste zal je als een schaduw bedekken."

mantel. Ultramarijn, het pigment waar deze blauwe verf van werd gemaakt, was destijds het duurste pigment. Het dure blauw staat symbool voor heiligheid, deugd en bescheidenheid.

Het mineraal waar ultramarijn pigment van gemaakt wordt

Maria heeft haar hand op haar hart. Dit laat zien dat zij wat de engel tegen haar zegt in haar hart sluit. Heel letterlijk sluit zij met haar hand zijn woorden in haar hart.

Gouden stralen regenen vanuit de hemel over haar neer en de planten om hen heen schieten spontaan in bloei. Achter Maria's hoofd zie je nog een cirkel, een aureool. Bij de engel zie je dat niet. Een aureool is een ring van licht om het lichaam van goddelijke of heilige personen. Dit vertelt je dus dat Maria heilig is.

Bij Maria symboliseert het blauw van haar kleding ook het hemelse en de puurheid (maagdelijkheid) van Maria.

Tussen Maria en de engel staat een witte lelie als symbool van Maria's reinheid, haar eeuwigdurende maagdelijkheid.

Onder Maria en de engel zie je nog meer bloemetjes bloeien. Helemaal onderaan, op de voorgrond staan kleine blauwe bloemetjes. Dat zijn [waarschijnlijk] vergeet-mij-nietjes. Die betekenis spreekt wel voor zich en de kleur is ook nog heel toepasselijk: hemelsblauw. Zie je dat het er drie zijn? Als je goed kijkt zie je dat ook de andere bloemen in drietallen aanwezig zijn of per drie zijn gerangschikt. Drie is een belangrijk getal in het christendom. Christenen geloven in één God, die toch uit drie delen bestaat, namelijk God zelf, zijn zoon Jezus Christus en de Heilige Geest.

Weet je

Tot de 12e eeuw was Maria juist vaak afgebeeld in zwarte kleding of andere donkere kleuren. Hiermee werd de rouw van Maria om de dood van Jezus benadrukt. De verandering in kleding benadrukte ook de verandering van de rol van Maria in het katholieke geloof. Maria werd steeds meer aanbeden. Sinds de 12e eeuw Maria is uitgegroeid de belangrijkste heilige, door haar bijzonder band met Jezus. Ze wordt ook de 'moeder van God' genoemd.

Koor- kappen

